ZAŚLUBINY POLSKI Z MORZEM – PUCK 10 LUTEGO 1920

1

28 czerwca 1919 roku, w trakcie paryskiej konferencji pokojowej (1919–1920) podpisany został traktat wersalski, który kończył pierwszą wojnę światową, ustalając nowy porządek i podział terytorialny w Europie. Traktat określił granicę polsko-niemiecką, przyznając Polsce część ziem utraconych w wyniku rozbiorów sprzed ponad stu lat: większą część Pomorza Wschodniego bez Gdańska i prawie całą Wielkopolskę, przewidywał jednocześnie przeprowadzenie plebiscytów na Górnym Śląsku, Warmii, Mazurach i Powiślu. Polska odzyskała dostęp do Morza Bałtyckiego na niewielkim, liczącym 147 kilometrów odcinku z Półwyspem Helskim i Zatoką Pucką. Pomimo wielkiego zaangażowania polskich polityków, w tym Romana Dmowskiego i Ignacego Paderewskiego, który podkreślał szczególnie znaczenie Gdańska – *okna, bez którego nie mogłaby Polska oddychać*, Gdańsk nie znalazł się w granicach odradzającego się państwa polskiego, otrzymał status Wolnego Miasta pod zarządem Komisarza Ligi Narodów.

Po ratyfikacji postanowień wersalskich rozpoczęło się przejmowanie przyznanych Polsce terenów z rąk niemieckich. Polskie władze wojskowe stworzyły Front Pomorski pod dowództwem generała Józefa Hallera. Na Pomorze Wojsko Polskie wkroczyło 17 stycznia 1920 r., 18 stycznia obsadziło Toruń przewidziany na siedzibę władz wojewódzkich, 23 stycznia Grudziądz, a 10 lutego dotarło do wybrzeża morskiego.

10 lutego 1920 r. gen. Józef Haller dokonał symbolicznych Zaślubin Polski z Bałtykiem, które zakończyły proces oficjalnego odzyskiwania Pomorza i Kaszub przez państwo polskie. Wydarzenie to miało miejsce w Pucku, w obecności przedstawicieli Kościoła, władz państwowych i honorowej asysty wojskowej. Byłemu dowódcy Błękitnej Armii towarzyszył minister spraw wewnętrznych Stanisław Wojciechowski, minister spraw wojskowych gen. Kazimierz Sosnkowski, wicepremier Wincenty Witos, 20 posłów na Sejm, m.in. Maciej Rataj i Ignacy Daszyński, pierwszy wojewoda pomorski Stefan Łaszewski, wiceadmirał Kazimierz Porębski (szef Departamentu dla Spraw Morskich), prezydent Warszawy Piotr Drzewiecki. Z rubieży Polski przybyła również delegacja lwowska oraz delegacje z Francji, Wielkiej Brytanii i Włoch.

Specjalny pociąg z gośćmi, jadący z Torunia, zatrzymał się w pierwszej kolejności na dworcu w Gdańsku. Tam starosta krajowy pomorski dr Józef Wybicki wręczył gen. Hallerowi dwa platynowe pierścienie wykonane na ceremonię Zaślubin z Morzem i ufundowane przez gdańskich Polaków. Na następnych stacjach pociąg był entuzjastycznie witany przez tłumy miejscowej ludności. Do wagonów, razem z wiązankami kwiatów, rzucano zawiniątka z biżuterią i monetami na rzecz skarbu państwa. Na puckim dworcu, przyozdobionym narodowymi flagami, oczekiwały pododdziały wszystkich rodzajów broni ze sztandarami i orkiestrami, liczne delegacje większych miast, mieszkańcy okolicznych miejscowości. Dwie córeczki miejscowego działacza niepodległościowego; kupca Antoniego Miotka, wręczyły generałowi Hallerowi chleb i sól. Ziemianin z pobliskiej Zdrady, zasłużony działacz Organizacji Wojskowej Pomorza, Teofil Baniecki udzielił później gościny błękitnemu generałowi, wraz z jego sztabem.

2

3

Uroczystości rozpoczęła o godzinie szesnastej msza święta celebrowana przez dziekana polowego Antoniego Rydlewskiego. Kazanie, będące jednocześnie manifestem kaszubskim, wygłosił kapelan wojskowy Frontu Pomorskiego ksiądz Józef Wrycza, rodowity Pomorzanin i Kaszuba:

„Atoli nie zapomnieli Kaszubi, co ich powinnością było wobec całej Polski. Co Homer Kaszubski, Hieronim Derdowski, wyśpiewał:

Czujce tu ze serca tóni
Skład nasz Apostolści
Nie ma Kaszeb bez Polonii,
a bez Kaszeb Pólszczi!

O tem credo narodowem każdy Kaszeba pamiętał"

4

5

W czasie uroczystości poświęcono polską banderę, którą przy salwach armatnich i dźwiękach Mazurka Dąbrowskiego wciągnięto na wbity w morze pamiątkowy słupek, na znak objęcia wachty na Bałtyku przez polską załogę.

Stojąc pod banderą, generał Haller oświadczył w przemówieniu, „żeśmy wrócili nad morze i że Rzeczpospolita Polska staje się znów władczynią na swoim Bałtyku, na znak czego – zaślubin Polski z Bałtykiem – rzucam w morze pierścień ofiarowany przez polską ludność Gdańska, który znów będzie polskim. Za tym pierścieniem pobiegło po lodowej tafli lśniącej pod wodami kilku Kaszubów, lecz żaden z nich nie mógł uchwycić pierścienia, który wiernie połączył się z wodami Bałtyku, a na moje pytanie: *Czemuście go nie chwycili?* – odpowiedzieli proroczo: *będziemy go mieli w Szczecinie*. Bardzo mnie to ujęło, gdyż wyczuwaliśmy, że Puck to nie pełne morze, a tylko małe okienko na nie".

Objęcie w posiadanie morza polskiego zostało przypieczętowane podpisaniem aktu erekcyjnego, dzieła znanego krakowskiego artysty malarza Henryka Uziembły. Całość została utrzymana w stylu dawnych królewskich aktów Rzeczypospolitej i Ziemi Pomorskiej, na tle wzburzonych fal morskich, nad którymi wschodzi tęcza nadziei ujmująca swym łukiem horyzont morski.

Radość z Zaślubin mieszała się z poczuciem dziejowej krzywdy. Ponad wiek Polacy czekali na odzyskanie własnego, polskiego morza. Wywalczyli jego cząstkę. Od tej pory honor polskiego portu miało pełnić małe rybackie miasteczko.

Mimo niepełnego sukcesu, dostęp do morza miał wielkie strategiczne i historyczne znaczenie dla rozwoju państwa polskiego. Jak pokazała niedaleka przyszłość, Polacy świetnie potrafili wykorzystać daną szansę, budując prężny, nowoczesny port i miasto Gdynię.

Gazeta Gdańska

„Gazeta Gdańska" wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt katolickich. — Przedpłata kwartalna na pocztach 3,45 mk., z odnoszeniem do domu bez zwyżki. Ogłoszenia przyjmuje się po 60 fen. za jednowiersz. Adres „Gazeta Gdańska" — Danzig, Postscheckkonto 188.

WAŻNE DLA NADAJĄCYCH OGŁOSZENIA!
Gazeta wychodzi zawsze w południe.
Kto chce zamieścić w niej ogłoszenie, nadać je winien najpóźniej dnia poprzedniego do godziny 12-ej w południe.

Ogłoszenia przyjmuje się po 60 fen. za jednowierszowy wiersz petytowy.
Redakcja i ekspedycja: Grobla Przedmiejska 49 (Vorstädtischer Graben 49).
Telefon 1781. Telefon 1781.

NIECH BĘDZIE POCHWALONY JEZUS CHRYSTUS

Rok XXX. Gdańsk, na piątek, dnia 13-go lutego 1920. Nr. 34.

Uroczystość w Pucku.

Przegląd polityczny.

6

7

8

9

Tablica znajduje się w odległości około 210 m od miejsca Zaślubin Polski z Morzem 10 lutego 1920 r.

1. Wkroczenie wojsk polskich do Pucka. Na dalszym planie widoczny okręt odbity Niemcom, ze zbiorów NAC.
2. Gen. Józef Haller podczas uroczystości Zaślubin Polski z Morzem, ze zbiorów WBH.
3. „Akt zaślubin" autorstwa prof. Henryka Uziembło.
4. Gen. Józef Haller podczas uroczystości Zaślubin Polski z Morzem. Na pierwszym planie pamiątkowy słupek zaślubinowy, ze zbiorów WBH.
5. Wkroczenie wojsk polskich do Pucka. Uroczystość „Zaślubin Polski z Morzem", ze zbiorów NAC.
6. Pierwsza strona „Gazety Gdańskiej" z dn. 13 lutego 1920 r. z relacją o ceremonii Zaślubin, ze zbiorów PBC.
7. Wojciech Kossak, „Zaślubiny Polski z Morzem", ze zbiorów MWP.
8. Julian Fakat, „Zaślubiny Polski z Morzem", ze zbiorów NMM.
9. Uczestnicy rejsu po Bałtyku następnego dnia po ceremonii Zaślubin, wśród nich gen. Józef Haller, wiceadmirał Kazimierz Porębski, ks. Józef Wrycza, wojewoda Stefan Łaszewski i in., ze zbiorów WBH.

TABLICA ZOSTAŁA PRZYGOTOWANA PRZEZ ODDZIAŁOWE BIURO UPAMIĘTNIANIA WALK I MĘCZEŃSTWA INSTYTUTU PAMIĘCI NARODOWEJ W GDAŃSKU

AUTOR: KATARZYNA LISIECKA

RECENZENCI: PROF. PRZEMYSŁAW OLSTOWSKI, PROF. MIROSŁAW GOLON

PROJEKT GRAFICZNY: KAROLINA PIOTROWSKA

ILUSTRACJE ZE ZBIORÓW:
Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie
Narodowego Muzeum Morskiego w Gdańsku
Narodowego Archiwum Cyfrowego
Wojskowego Biura Historycznego
Pomorskiej Biblioteki Cyfrowej
publikacji Kaczmarski K., Muszyński W., Sierchuła R., *Generał Józef Haller 1873–1960*, Warszawa 2017.

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

#MOJANIEPODLEGŁA.